

De Billitonstraat werd op 12 februari 1943 getroffen door een bom die werd gelost door een Duits vliegtuig dat terugkeerde van een luchtaanval.

Hugo A.C. Poortman uit Oosterbeek, waarvan de laatstgenoemde zich hoofdzakelijk bezighoudt met de stedelijke uitleg in het Bergkwartier.⁵

In juli 1919 ontwerpt gemeentearchitect Beltman voor de stad een Algemeen Uitbreidingsplan, dat enkele maanden later door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Amersfoort krijgt zijn kenmerkende indeling doordat Beltman functies aan de wijken geeft. In feite krijgt iedere klasse hiermee ook zijn wijk toebedeeld: het Soesterkwartier voor de industrie met de daarbij behorende arbeiders, het Bergkwartier voor de welgestelden en het Leusderkwartier is deels voor de arbeiders en deels voor de middenstand bestemd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen open, halfopen en gesloten bouwblokken, en groenzones. Beltman projecteert voor de goede bereikbaarheid – noodzakelijk door een grote toename van het verkeer – een straalgewijze structuur van brede hoofdwegen naar de omliggende wijken. Hij ontwerpt een concentrische structuur van hoofdwegen die op diverse afstanden rond het centrum zijn gelegen, ofwel cirkels met een steeds grotere straal om de oude stad heen. De breedte van de meeste

'voor alle streken om de stad aangeeft, hoe en waar de aanleg van nieuwe wegen in de naaste tijd behoort te geschieden.'⁴ Op 31 juli 1906 stelt de raad het uitbreidingsplan vast. Voor het Bergkwartier komt Kam, in tegenstelling tot eerdere plannen, met een nieuwe, strakke indeling.

Tussen 1905 en 1914 verloopt de groei van de bevolking sneller dan voorzien en wordt het uitbreidingsplan op delen aangepast, waarbij het Bergkwartier wordt herzien. Het herzieningsbesluit van 15 december 1914 leidt in deze buurt tot verkleining van de kavels, zodat meer kleinere landhuizen kunnen worden neergezet. Voor de stedenbouwkundige uitbreiding doet het Amersfoortse bestuur een beroep op de directeur Openbare werken van de gemeente, gemeentearchitect ir. C.G. Beltman en traditionele tuinarchitect

Een luchtfoto van het Bergkwartier, 1920-1925. De Kapelweg (links) en de Leusderweg (midden tussen de bomen) begrenzen de Javastraat en Sumatrastraat. Van het Borneoplein is nog geen sprake. Geheel linksboven de rooms-katholieke Sint Ansfriiduskerk aan de Jacob Catslaan.

De Javastraat eind jaren dertig met op de achtergrond de Sint Ansfriiduskerk.

hoofdwegen wordt zoveel mogelijk op twintig meter gehouden, waarbij veelal wordt gekozen om de rijbanen door groen te scheiden. De verbindingswegen projecteert Beltman op 15 meter.⁶

Na goedkeuring van het uitbreidingsplan door de Gedeputeerde Staten op 24 februari 1920 wordt de stad in de daaropvolgende jaren beslist niet evenwichtig naar alle zijden uitgebreid. Het uitbreidingsplan krijgt hoofdzakelijk gestalte in de wijken waar al wordt gebouwd, waardoor vooral in het Soesterkwartier ten noorden van het NS-station en het Bergkwartier (Noord en Zuid) eerdere plannen worden herzien. Op de Berg-

De Sumatrastraat kort na oplevering in de sneeuw, 1925-1930.

Zuid krijgt het terrein van de Vereeniging 'Tuindorp' (tussen de Kapelweg en Van Marnixlaan) gestalte. Ook wordt het woningbouwcomplex van de rooms-katholieke bouwvereniging Sint Ansfriidus in de Javastraat en Sumatrastraat en omgeving gebouwd door bouwonderneming Ten Thij. Tevens wordt het gebied van het Borneoplein ontwikkeld.⁷

In 1917 werd gestart met de voorbereiding van de plannen voor deze woningbouw. De beoogde grond behoorde destijds toe aan de Vereeniging 'Tuindorp', die hierop honderveertig woningen wilde realiseren. Het gemeentebestuur van Amersfoort achtte de bouw van deze woningen echter bezwarend en wenste geen toestemming voor de bouw te verlenen. B en W was wel bereid de Sint Ansfriidus gemeentegrond aan te bieden, begrensd door de Leusderweg, Appelweg en Javastraat, waarop nu een nieuw plan met open bebouwing werd ontwikkeld. Op uitdrukkelijk verzoek van B en W werden gedeelten van dit terrein echter gelaten ter beschikking van andere woningbouwverenigingen. Na goedkeuring van de plannen startte in oktober 1919 de bouw van honderdtien woningen en twee winkelhuizen. Er zijn verschillende typen gebouwd in blokken van twee, vier en zes woningen. De woningtypen lijken qua bestek erg op elkaar, maar door groepering en architectuur is er toch afwisseling in gebracht.⁸